

דיפלומטיה צבאית וקישור מבצעי בגבול לבנון

הראל צ'רניס¹

היחס הישראלי לכוחות שמירת שלום בכלל, ולכוח יוניפי"ל בגבול הלבנוני בפרט, מאופיין בביקורת ובאכזבה. יחד עם זאת, עיון בתפקוד יוניפי"ל מאז 2006 מגלה תמונה מגוונת יותר מהצפוי. על אף שחלק גדול מהביקורת הישראלית נגד יוניפי"ל מוצדק, הכוח הרב־לאומי ממלא תפקיד חיובי מכמה היבטים. מאמר זה ידון בתפיסות הישראליות לגבי תפקיד כוח יוניפי"ל וינסה להסביר מדוע במרבית המקרים אנו מתאכזבים מהביצוע. מן הראוי לציין שאמנם יש פגמים במנדט, בתרבות הארגונית ובהרכב של יוניפי"ל, אבל קיומו בשטח, על כל ליקוייו, יכול לקדם מציאות משופרת מול לבנון במידה וגורמים ישראליים יאמצו גישה דיפלומטית ריאליסטית הממצה את יתרונות הכוח הרב־לאומי.

מבוא²

האתוס המוכר של הסתמכות על עצמנו וסלידה בראשיתית מ"בְּנֵאוֹסִים", גורר אחריו גם נימת גלגול כלפי כוחות בין־לאומיים באשר הם. דומה כי זלזול שכזה אינו יכול לפרוח על קרקע פורייה יותר מאשר זו של גבול ישראל-ללבנון. ברקע לשגיאות הרווחות, כגון "הוא אמור להיות ניטרלי, הוא מהאו"ס"; "חייל שוקולד", עומדות סיבות מבניות המזינות את ההסתייגות ולעיתים אף מעוררות בוז כלפי כוחות שמירת שלום (כש"ש). כוונתי בעיקר לעצם המפגש בין יחידות חוד צה"ליות, שמטבען חותרות למגע אגרסיבי מול אויב, לבין כוחות שסמכויותיהם מוגבלות למעשה. נוספת לכך האכזבה מגרסתו המשודרגת של יוניפי"ל שהתיימר, החל מקיץ 2006, לוודא את פירוז דרום לבנון מתשתיות צבאיות של חזבאללה, אך כשל במשימה מרכזית זו.

ברשימה שלהלן אנסה להתבונן שוב על חלק מהתפישות המקובלות במקומותינו

¹ סא"ל (מיל') הראל צ'רניס, בתפקידו האחרון פיקד על יחידת הקישור לכוחות זרים של אג"ת בפיקוד הצפון (מרכז קישור צפון - מרק"צ).

² הרשימה שלהלן מציגה תובנות אישיות ואינה מתיימרת להיות מאמר אקדמי

כלפי דיפלומטיה צבאית בכלל וכלפי האינטראקציה עם כש"ש בגבול לבנון, בפרט. מבעד לעדשה זו, אדון בתועלת הגלומה בנוכחות יוניפי"ל ובטיפוח מערכות יחסים עם הכוח, לצד המחירים הכרוכים בדבר. בתוך כך, אני מקווה שישפך מעט אור על חלק מהעשייה הדיפלומטית-הצבאית, על מהלכי הקישור המבצעי ועל הלקחים שניתן להפיק מפעילות זו באשר לתפקידם ולתפקודם של כוחות שמירת שלום בגבול זה ואולי גם בגבולות אחרים.

משלל הלקחים, אתעכב במיוחד על תובנות שעולות מהשיח העקיף עם צבא לבנון, תחת האכסניה של יוניפי"ל, במסגרת המפגשים הטרי-לטרליים (להלן, טריל') שמוסדו לאחר מלחמת לבנון השנייה וממשיכים להתקיים מדי חודש וחצי לערך. במהלך השנים היו מפגשים אלה מעין אכסניה לשיח עקיף על סוגיות שונות ולפיכך ניתן גם להסתכן באינדוקציה עקרונית לשיח מול צבא לבנון בכלל.

הרשימה נחתמת בשלל תובנות בדיעבד על עצם השימוש בכוח שמירת שלום מטעם האו"ם וכן באלו פרמטרים צריכים לדעתי להשתנות בו ובכוח חדש שיוקם, אם וכאשר תפקוד אותנו חלילה מלחמה נוספת בצפון.

האינטרסים שביסוד מאמצי הדיפלומטיה הצבאית והקישור המבצעי בגבול לבנון

יחידת הקישור המטכ"לית-פיקודית, מרכז קישור צפון, מקיימת מסכת ענפה של מגעים עם יוניפי"ל, ולפיכך ניתן לומר שמתקיים אפיק עקיף ומוגבל גם מול מארחיו הלבנוניים של הכוח. התיאום בשטח והמסרים מועברים לצד הלבנוני (לאחר סנכרון מבית - מטכ"ל, פיקוד, אוגמ"ר, חטמ"ר), דרך מנגנון הקישור של יוניפי"ל שבראשו מוצבים תמיד אל"ם צרפתי וסא"ל אירי וצוותם מונה למעלה מ-30 קצינים, משלל מדינות.

ככלל, התנהלות הקישור הצה"לי בגבול לבנון נגזרת במידה רבה מהכרח לפעול למניעה ולהרחקה של מלחמה לא רצויה. מאמצי הקישור מסייעים להפחתת חיכוך מיותר בגבול ובכך תורמים לביטחון ולתחושת הביטחון ביישובים שלאורכו. זאת, בעזרת פעילות ומסרי de confliction בשגרה, וביתר שאת סביב מבצעי בט"ש, תרגילים ותקופות מתיחות. בזמני מלחמה, מתמקדים מאמצי הקישור המבצעי בסיוע (צנוע) למאמץ המבצעי, במניעת פגיעה בכש"ש ובתמיכה במסרי הדרגים האופרטיביים-אסטרטגיים.

שקט, מתבססים - כישלון 'רצוי' של יוניפי"ל

פן חשוב של החתירה להרחקת מלחמה נוגע להכרח לחשוף את פעילות חזבאללה מדרום לנהר הליטאני - תא השטח שיוניפי"ל מחויב להותיר נקי מאמל"ח שאינו שייך לצבא לבנון. בשנת הפעילות הראשונה של יוניפי"ל תחת המנדט המחודש שנוסח במועצת הביטחון (מועבי"ט) בקיץ 2006, נרשמו כמה הישגים ראשוניים

בדמות חשיפת תשתיות נטושות של חזבאללה בדרום. סד"כ יוניפי"ל גדל מכ-3,000 איש למצבה של כ-15,000 קצינים, חיילים ואזרחים ודומה היה שרבים מהם נחושים לבצע, גם אם בזהירות ובפרופיל נמוך, את מצוות פסקה 12 בהחלטה 1701:

"...מסמין את יוניפי"ל לבצע כל פעולה שנדרשת באזורי פריסתו, שיוניפי"ל יעריך כאפשרית, בכפוף ליכולותיו, כדי להבטיח שלא ישתמשו באזור הפעולה לפעילויות עוינות כלשהן, ולהתנגד לניסיונות למנוע בכוח את יוניפי"ל מלבצע את חובותיו..."³

החלטיות יחסית זו פגה באבחה אחת לאחר פיגוע המטען שספג הגדוד הספרדי ביוני 2007. המג"דים ומפקדי הסקטור המזרחי ששלחה מדריד מאז ואילך, הונחו כנראה שלא להפגין את יכולתם המבצעית האמיתית; המחלקות המשפטיות של יוניפי"ל ושל מטה האו"ם בניו יורק גילו יצירתיות לגליסטית נלעגת, כדי להצדיק הימנעות מפעולות שיסכנו את הכוחות בחיכוך עם חזבאללה. יוניפי"ל נמנע מאז מפעילות בנדל"ן המצוי לכאורה "בבעלות פרטית", בעוד מצה"ל דורש יוניפי"ל לקבל "ראיות" שהיו קבילות מבחינה משפטית, כל אימת שישראל מלינה על כך שהחלטה 1701 מופרת דרך שגרה.⁴

מאז ועד היום (זולת הפסקה קצרה שיש להצטער עליה), מקפיד צה"ל לדחות את טיעוני יוניפי"ל ושולחיו בנושא, בדגש על הטענה המופרכת בדבר "היעדר מנדט" לפעולה ב"נכסים פרטיים". צה"ל גם שולל מכול וכול את התכתיב שקיבל יוניפי"ל מצבא לבנון (צל"ב) בנפש חפצה, האוסר על הכוח לפעול עצמאית לאור מידע צה"לי המצביע על איום טרור פוטנציאלי.⁵ הצבעות שכאלה מועברות אחר כבוד למודיעין צל"ב אשר "בודק" את "הטענה" ובחלוף זמן משיב ליוניפי"ל שלא נמצאו ממצאים חריגים כלשהם...

מדינות רבות המגדירות עצמן "ידידות" של לבנון, מסייעות לה לכסות עצמה במסכת בדיות וטענות מגוחכות המציגות את פעילי חזבאללה המקיימים שגרת איסוף מל"מ על הגדר כ"אזרחים" תמימים. את דרום לבנון הן משווקות כאזור

³ תרגום חופשי של:

"... Authorizes UNIFIL to take all necessary action in areas of deployment of its forces and as it deems within its capabilities, to ensure that the area of operations is not utilized for hostile activities of any kind, to resist attempts by forceful means to prevent it from discharging its duties..."

⁴ בשיח אינטימי עולה כי ברור למפקדים בעלי ניסיון קרבי שז'רגון דיני ראיות אינו מתאים לתחביר המבצעי. בעוד שבתהליך סדור של הפללת מטרה יש כמובן מקום לשיקולים ראיתיים, הרי שהסרת איום לא יכולה להתמקד למשפטי האו"ם עד שיבואו על סיפוקם.

⁵ זאת בעקבות תקרית סמוך לכפר תולין בשבת 3 ביולי 2009 עת עצרו חיילי הגדוד הצרפתי צעיר שדרש מהם במפגיע להבין לאן מועדות פניהם. אזי תקפו תושבי הכפר את הסיוור, פצעו שניים מחייליו, חטפו את כל הנשק של הכוח וסקלו את השריוניות באבנים. בעקבות התקרית הוכתב ליוניפי"ל "תיקון במנדט" כאמור לעיל. תיקון חד-צדדי זה נתפש מאז כחלק מהמנדט, כפי שמקפיד כל מפקד כוח לחפוף את הבא אחריו. ישראל כשלה עד כה בניסיונותיה (הרפים) לביטול התיקון השערורייתי (שציר הפרלמנט של חזבאללה, עלי פיאה, בירך עליו). אגב, בחלוף שנה, ביולי 2010, באו מ' הסקטור (איטלקי) והמג"ד הצרפתי למפגש סולחה עם תושבי תולין. הם צפו יחד בגמר גביע העולם בכדורגל, לא לפני שמפקד הסקטור התנצל על "טעויות עבר"..." את ה"תמורה" על התנצלות זו פגשו חיילי יוניפי"ל הצרפתים בשני פיגועים נגדם בשנה שלאחר מכן, ב-26 ביולי וב-9 בדצמבר.

- משגשג ויציב, תוך התעלמות מחבית חומר הנפץ התופחת תחת רגלי התושבים.
- אנסה לעמוד על הסיבות העיקריות בגינן, להבנתי, מתנהל יוניפי"ל בצורה זו:
- א. חשש מאבדות – המדינות התורמות, ודאי המערביות שבהן, פחות מתעניינות באופן הראוי בהפעלת השיניים שהקנה המנדט, תאורטית, ליוניפי"ל. חשוב להן יותר לתרגל יחידות בהתפרסות מעבר לים, מבלי ליפול לבור יקוש פוליטי בדמות חיילים המושבים לארצם בארונות.
- ב. תפישת חזבאללה כגורם מייצב בלבנון – מדינאים ומתכננים אסטרטגיים רבים בעולם מוכנים לבלוע את הצפרדע ולאפשר לחזבאללה "לייצב" את לבנון. הדברים בולטים עוד יותר דווקא על רקע המודעות ה"פתאומית" שלהם לסכנות החתרנות האיראנית באזור. מתוך התמכרות ליציבות מדומה, יש באו"ם ובאירופה מי שסבור ש"טענותיה הלא מוכחות של ישראל" הן שמאיימות על היציבות בלבנון ולא הנשק של חזבאללה...
- ג. המנגנון – זה עלול להישמע ציני, אבל כוחות שמירת השלום בכלל ויוניפי"ל בפרט, מהווים מצע לחלוקת משרות דיפלומטיות נוחות, קבלת תקציבים בין-לאומיים וכיו"ב אינטרסים "ביוקרטיים" שמזינים מנגנונים מנופחים באשר הם. במדינות עולם שלישי מתווסף גם שיקול פוליטי בדמות הצבה של יחידות שעלולות לאיים על ארמון הנשיאות, הרחק מהבית ככל שניתן... גורמים הפועלים לאור שיקולים שכאלה מעדיפים להימנע מניעור הסירה "רק בגלל שצה"ל טוען שיש שם רקטות".

תפישות רווחות – מבט נוסף

התופעות הללו מעוררות כמובן כעס בישראל. אבל כדי להיטיב להתמודד עם האתגר הדיפלומטי שמציבה התנהלות יוניפי"ל והאו"ם, חשוב להבין לא רק את אינטרסי המדינות השולחות שתוארו לעיל, כי אם גם להיפטר מתפישות לא מדויקות שפיתחנו אנו במעלה השנים. תמיד כדאי להגיע חדים אל שולחנות תכנון ודיון. לפיכך אציג מספר מיסקונספציות רווחות לגבי יוניפי"ל ואציב אותן בהקשר מורכב ומאוזן יותר, לטעמי:

ניטרליות

UNIFIL (United Nations Interim Force in Lebanon) מעולם לא הוגדר ככוח ניטרלי. עם הקמתו במרץ 1978, בעיצומו של מבצע ליטאני, הוגדרה משימתו העיקרית: וידוא נסיגת צה"ל חזרה אל צידו הישראלי של הגבול הבין-לאומי. עד מאי 2000 לא מימשה ישראל את הצו הזה, שגולם בהחלטת מועצת הביטחון מספר 425. מכאן שיוניפי"ל לא יכול היה להיות ניטרלי בכל השנים הללו. דרישת ישראל הייתה שהכוח יפעל באופן נטול פניות – impartial. לא יכולנו לצפות ל"neutrality מכוח או"ם שעצם הווייתו נועדה לסכל את מהלכי צה"ל באזור דרום לבנון (אד"ל)

יחד עם רס"ן סעד חדאד ואח"כ באזור הביטחון, יחד עם צד"ל שהיה נתון לפיקודו של הגנרל אנטואן לחד. במערכת, ישנם עדיין בכירים שלמדו כבר אז לנקוט חשדנות כלפי יוניפי"ל, מכיוון שחלק מאנשיו אף סייעו למחבלים. מעברו השני של המתרס, דורות רבים של חיילים אירופיים ואחרים חוו את נחת זרועם של צה"ל ובעלי בריתו בדרום לבנון. מן הסתם, היינו נחושים למגר את קיני המחבלים שרחשו חיבה יתרה לפעילות מתוך כפרים, לעיתים מזומנות בסמיכות למוצבי יוניפי"ל. בשיחות שקיימתי בהזדמנויות שונות עם ותיקי יוניפי"ל, שחלקם עלו והתקדמו בסולם הדרגות, הציפו בני שיחי זיכרונות קשים מימים אלה. אם כן, ראשיתו של הדם הרע בין צה"ל ליוניפי"ל, הוא בדם שנשפך.⁶

גם המנדט המעודכן של יוניפי"ל מקיץ 2006 אינו ניטרלי, בכך שאינו גוזר גזירה שווה בין לבנון לישראל. הפעם, כף המנדט נוטה לרעת לבנון: רק על אדמתה, שמיה ומימיה מתקיים פיקוח. עם זאת, דומה כי הכוח מנסה דווקא עתה לשמור על ניטרליות שאינה במקומה ולרוב גוזר גזרה שווה בין הפרות לבנוניות (שאתן רובן ככולן יוניפי"ל "לא מוצא") לבין הפרות צה"ל ובראשון טיסות חיל האוויר בשמי לבנון. הללו נועדו, כמובן, לשם התמודדות עם האיום הגדל מצד חזבאללה, איום שהאוי"ם והקהילה הבינ"ל בכללותה לא טורחים למגר, כידוע. כרקע לכך, בין היתר, עומדים היבטים פרסונאליים למחצה בדמות ותיקי יוניפי"ל לובשי אזרחי שספגו את היחס העוין לישראל בימי המנדט הקודם. הללו המשיכו להרעיל את הלך הרוחות בנאקורה ואף הצליחו להנחיל (לדראון?) את הגישה ה"ניטרלית" המסויגת מצה"ל. ברגעים של גילוי לב עדיין ניתן לשמוע את חלקם מסבירים ש"גם ללבנונים מגיעה יכולת התגוננות מפני תוקפנות, לא רק לישראל, ואת זאת הם עושים באמצעות ההתנגדות". אין זאת אלא אימוץ של היגיון "ההתנגדות" מבית המדרש של חזבאללה.⁷

השלכות על הפעילות הקישורית – חלק ניכר מהשיח השוטף בין מרכז קישור צפון ליחידת הקישור של יוניפי"ל מתמקד בחשיפת הפרות לבנוניות על החלטת מועבי"ט 1701 (שמתוקפה פועל יוניפי"ל מאז 2006). שיח זה כורך את העשייה הטקטית במהלכים דיפלומטיים שתכליתם להצר את צעדי חזבאללה גם בפריזמה המדינית. תועלות:

א. הדיווחים הטקטיים הרבים והסטטיסטיקה שנאגרת סביבם מספקת "תחמושת" דיפלומטית בפורומים ובהקשרים שונים.

ב. השיח המבצעי השוטף מיתר לעיתים את הצורך בחיכוך ישיר מול האויב,⁸

⁶ כותב שורות אלה הפיל עצמו קורבן למתקפה מילולית חריפה למדי כאשר דרש מיוניפי"ל לגלות נחישות מבצעית למימוש המנדט. "אל תסיף לנו על מבצעות! נהרגו לנו עשרות קצינים וחילים במהלך השנים!", הטיח מפקד בכיר.

⁷ חלק מאנשים אלה מתגוררים שנים ארוכות בעיר צור, נהנים ממשכורות מוגזמות ונעדרים כמובן תיאבון כלשהו להרפתקאות שיובילו למימוש מנדט הכוח...

⁸ הכוונה לחיכוך לא רצוי בבט"ש. כמובן שלא מדובר בגישה גורפת, ודאי לא בעבור השדה האופרטיבי.

מול האוכלוסייה בדרום לבנון ואף מול גורמים סוררים בצבא לבנון. זכור לי מקרה שאירע בסוכות 2017 כאשר חייל לבנוני התגרה בכוחותינו והתנהל באופן מסכן. כלי הקישור המבצעי סיפקו מענה אלגנטי - הסרה מהירה של האיום מבלי לשחוק את ההרתעה, אך גם ללא סכנת התלקחות ואתגרי לגיטימציה מיותרים. במקרה זה ניתן היה גם לשמור על חיים ואינטרסים וגם להימנע מלשחק לידיו של הפרובוקטור, שכנראה ייחל לכך שנשתמש בכלים האחרים שבאמתחתנו.

ג. הפעילות של יוניפי"ל מעיבה על פעילות חזבאללה מדרום לליטאני ולו בשל האנרגיה שהארגון נאלץ להשקיע בטשטוש עקבותיו ובהמצאת שקרים גרוטסקיים שביירות נאלצת להשמיע בעבורו.

**חיילי הגדוד הגנאי מתשאלים "אזרחים" שעסקו באיסוף מל"מ
סמוך לגדר**

על כל פנים, להקשר לעיל נודעת גם השלכה שלילית מבחינתנו, מכיוון שהארגון העמיק את התחפרותו בתוך מבנים אזרחיים. הפרשנות המשפטנית המעוותת של האו"ם וצמרת יוניפי"ל להחלטה 1701 מקהה גם את העוקץ הזה של יוניפי"ל. לא זו אף זו, הדבר מהווה סיוע למעשה לפשע המלחמה התופח והולך של חזבאללה: היטמעות בבתי אזרחים לבנוניים, כדי לפגוע באזרחים ישראלים. יוצא מכך שהן לבנון והן ישראל אינן יכולות לצפות לניטרליות מצד יוניפי"ל.

ניתן כמובן לדרוש זאת, בהינתן צורך ונסיבות מתאימות, אולם בחשיבה המתרחשת בתוך הבית פנימה, עדיף לא לשגות בתקוות או באכזבות שווא. כדאי לזכור שכל צד משתמש ביוניפי"ל לצרכיו ומנסה להסיט אותו לכיוון הרצוי לו.

"לא משנה מה נעשה, האו"ם תמיד נגדנו"

אמנם אנו סובלים מביקורת בינ"ל שחלקה הגדול אינו הוגן כלל ועיקר. אולם כדאי לזכור שעגמומויות בגין חוסר צדק מקשה על איתור ועל ייצור הזדמנויות. מה גם שעובדתית, מדינת ישראל וצה"ל בתוכה השיגו הישגים רבים ששיפרו את המאזן האסטרטגי והטקטי, גם מול מדינות ומוסדות מאתגרים למדי. בהקשר זה יוזכרו:

א. עשייה דיפלומטית-אסטרטגית סייעה למדינות אירופה להבחין בטבעו הטורריסטי של חזבאללה. בריטניה, שהפגינה גישה נחשונת בהגדרה האירופאית של הארגון כטרוריסטי, אף הודיעה באחרונה (25 פברואר 2019) כי אינה מבחינה עוד בין "הזרוע המדינית" של חזבאללה לזו הצבאית. לא בכדי מרבה מזכ"ל חזבאללה להידרש לעניין הסנקציות ולא במקרה הוא מקפיד לשמר את הנרטיב השקרי על ייעוד נשקו.⁹ מהלכים אסטרטגיים-מדיניים שמצרים את צעדיו מדאיגים את נסראללה, ויעידו על כך התייחסויותיו הנשנות לעניין.

ב. דיפלומטיה צבאית-מדינית השתלבה עם מהלכים חשובים שהובילה שגרירת ארה"ב באו"ם לשעבר, ניקי היילי, שבזכותם הוכנסו תוספות חשובות למנדט יוניפי"ל, לאורם שדרג הכוח את תצורת הבט"ש שלו. אין מדובר בשינוי דרמטי, אבל ניתן לשער שחזבאללה היה בוחר שלא להיתקל בסיורים רבים ומגוונים יותר של יוניפי"ל. במישור הדיפלומטי, חשוב להוסיף כי חברות מועבי"ט מנעו קבלה של נוסח אמריקאי נשכני יותר, שהיה מאלץ את יוניפי"ל לבצע שינויים עמוקים עוד יותר במתווה פעילותו. אחרי ככלות הכול, מדובר בכוח צבאי הסר למרות מועבי"ט ומטה האו"ם.

אך אין צורך להיתלות במסדרונות כה מרוחקים על מנת להראות שיפור ביטחוני באמצעות דיפלומטיה צבאית. שחקנים בינ"ל, לובשי מדים ואזרחי, מעריכים את ישראל ואת צה"ל בתוכה בגין האחריות ושיקול הדעת שנוקטים כוחותינו. הדברים ניכרים פעמים רבות בעיתות מתיחות טקטית ואף אופרטיבית, שבהן ערוצי הקישור מתגלים כצינור מקצועי להעברה יעילה של מסרים. כאמור, תכליתם, לרוב, למנוע הסלמה של אירוע בשטח ו/או למזער סיכוני מיסקלקולציה ולייצב מחדש מאזן ההרתעה חיובי. בשנים האחרונות נמנעו תקריות חמורות מאוד, תודות למסכת

⁹ דוברי הארגון מקפידים להפוך את היוצרות וטוענים שאילולא "נשק ההתנגדות", שמרתיע את ישראל, צה"ל היה פולש ללבנון חדשות לבקרים ורוצח באזרחיה באין מפריע. ישראל נכשלה עד כה בהטמעת הנרטיב הנכון - אילולא התוכנית הזדונית של איראן לאיום מהותי על ישראל משטח לבנון, לא היה צורך להשקיע ולו שעת טיסה אחת במשימות שונות בשמי לבנון או במוכנות מבצעית משמעותית בעבור זירה זו.

מחושבת של מסרים אסטרטגיים, בין היתר בעזרת יוניפי"ל ובכירי או"ם. כמורכן, אנשי מרכז קישור צפון מקיימים שגרה של סיורי גבול עם קצינים מיחידת הקישור של יוניפי"ל, כדי לעמוד מקרוב על אתגרים מבצעיים שונים. בסיורים אלה מונחת לעיתים קרובות תשתית הידע והתובנות שמאפשרות לכוחות האו"ם לתפקד ביעילות במצבי חירום ולתרום למניעת הדרדרות. אגב, בשיחות הנרקמות במהלך הסיורים עולה גם לא אחת תובנתם כי הטרור שמפעיל חזבאללה מופנה גם במידה רבה בתוך דרום לבנון – כלפי יוניפי"ל וכמובן כלפי אזרחי הדרום שנאלצים לקבל תכתיבים מסוכנים, כגון קטיושה מתחת לחדר הילדים.

כמובן, המגע האינטנסיבי על רקע מבצעי מאתגר, מהווה גם רכיב הסברתי חשוב. אחרי שאורחינו הבכירים הרבים מתעוררים ממתקפות ה־power point הם יכולים לפגוש את צה"ל בשטח, באירועי אמת. לשמחתי, התמונה המתרבת בתודעתם של רבים היא חיובית למדי. שותפים התוודו בפנינו לא אחת כי הגיעו עם עמדה מוטה נגד צה"ל ("בריון שכונתי", "אגרסיביים חסרי אבחנה") ואז גילו להפתעתם שצה"ל העוצמתי פועל במקצועיות נגד אויב בלבד. אנשים אלה "מסבירים" אותנו באופן משכנע הרבה יותר מרוב מאמצי ה"הסברה" שלנו. זכורה לי משלחת בכירים ממדינה אירופית שביקרה משני עברי הגבול במטרה להפיק דו"ח בעבור ממשלתה, אשר התפלאה לקבל זווית חדשה מכיוון בלתי צפוי. בין יתר סקירות השטח, תודרכה המשלחת ע"י קצין או"ם שהציג נכוחה את מצב העניינים. כה שונה הייתה התמונה שקיבלו ממנו, ביחס לנרטיב שאליו הורגלו, עד שאחד מהם תמה בקול רם "כמה כסף הישראלים שילמו לקצין הזה?!" הקצין עמד על דעתו וגיבה אותה בתמונות ובנתונים, שכנראה לא היה מנוס אלא להכלילם בדו"ח של המשלחת.

אם כן, נוכחות יוניפי"ל בדרום לבנון מהווה חרב פיפיות. מחד גיסא, פעילות כוח בינ"ל מתעד עשויה לסייע בהצגת ניקיון כפינו ולשמוט את הלגיטימיות של "תגובה" לבנונית. כך אירע, למשל, ב־3 באוגוסט 2010 עת נהרג סא"ל (מיל') דב הררי ז"ל מירי צלפים לבנוניים. האו"ם הזים את שקרי לבנון והבהיר שצה"ל לא חולל את התקרית. מאידך גיסא, אלפי פטרולים שמבצע הכוח מדי חודש מבלי למצוא "ראיות" לנוכחות צבאית של חזבאללה מדרום לליטאני, מכרסמת בהיקלטות מסרי ישראל ולפיכך בלגיטימציה לפעולות מנע.

יזום שיח על פעילויות בט"ש נע במתח שבין רצון לשמר חופש פעולה, לבין הצורך להימנע מתקרית קטלנית שמקורה באי הבנה. ההשלכות האסטרטגיות של תקריות בגבול לבנון עלולות, כידוע, להיות מרחיקות לכת. המתח מתחדד כל אימת שהודעה מוקדמת ליוניפי"ל מזמנת, כפי שפורסם בעבר, נוכחות מתריסה של "אזרחים" שמתלווים לצבא לבנון, הנתון להשפעה הרסנית של חזבאללה. מנגד, נוכחות יוניפי"ל, שמתעד בדבקות כל אירוע עשויה למנוע חיכוך מיותר.

"חיילי שוקולדה"¹⁰

לעיתים מזומנות נחמץ ליבו של קצין הקישור המתקשה להסביר למג"ד מדוע חיילי האו"ם "שלו" מנופפים בדגל תכול במקום לעצור את מחבלי חזבאללה שפועלים בסמוך ואשר עלולים לגרום לתקרית גבול חמורה. התסכול מובן ולעיתים התנהגות יוניפי"ל אכן נובעת מרמת חיילות נמוכה וכשירות מבצעית לקויה. דא עקא, ביוניפי"ל משרתים גם קצינים וחיילים בעלי ניסיון קרבי עשיר – מהמערכות באפגניסטן, במאלי, בעיראק וכו'. לוחמים אלה מסוגלים בהחלט ליישם את מנדט יוניפי"ל כהווייתו, אך הם אינם רשאים לפעול לאור העקרונות המקצועיים המוכרים לכל לוחם. לעיתים קשה לדרגי השטח בצה"ל להבין שגם קציני יוניפי"ל וחייליו כפופים להנחיות ולפקודות של דרגים מדיניים, במטה האו"ם ובבירות המדינות ששלחו אותם למשימתם.¹¹

בכל מקרה, חשוב לציין שלעיתים פוגשים קצינים ביוניפי"ל המוכנים ליטול סיכונים לשם מילוי משימתם בדרום לבנון. במקום לזלזל (חברינו חשים בכך, לידיעת ה"גיבורים" שעולבים בהם בעברית מתחת לשפם), ניתן לשוחח עם שותפינו¹² מקרב כוחות שמירת השלום על מה שמתסכל גם אותם. גאוותם המקצועית הנרמסת תחת תכתיבי ה"מנדט" המגוחכים, מוקרנת כלפי מעלה ואני מאמין שהדברים עשויים לסייע למדינות התורמות כוחות ליוניפי"ל, לאמץ גישה מאוזנת יותר כלפי האיום מלבנון.

"מדינת לבנון = חזבאללה, אז למה יוניפי"ל עובד איתם?"

אני סבור שמדובר בהפשטה מזיקה. לבנון היא מדינה המורכבת כידוע מכוחות רבים שחזבאללה הוא אכן החזק שבהם. אולם גם חזבאללה אינו פטור משחיה בביצה סמיכה של איזונים עדינים ודינאמיים מאוד.¹³ ההיסטוריה הקרובה מלמדת שכאשר כוחו היחסי של חזבאללה בזירה הלבנונית מצוי במגמת נסיגה זמנית, גוברת השפעתם של מתנגדיו וגם בצבא לבנון מתקבלות החלטות מרעננות.

היותו של יוניפי"ל כוח של האו"ם, מחייבת אותו לפעול אל מול המדינה המארחת (שהיא חברה לגיטימית באו"ם) ומול כוחותיה המזוינים.¹⁴ החלטה 1701 יצאה מנקודת הנחה שצבא לבנון ויוניפי"ל משתייכים ל"טובים" שצריכים רק לוודא ש"הרעים" (שאותם המלחמה אמורה הייתה לשחוק עד דק), אינם משיבים מצב לקדמותו מדרום לליטאני. האשם בכך שהמציאות שונה, אינו יכול ליפול רק על כתפי יוניפי"ל. אנשיו אינם אחראים לכך שכוחו הצבאי של חזבאללה לא אוין

¹⁰ אחסוך מהקוראים את הביטויים העדכניים יותר...

¹¹ הללו נוקטים, כאמור, פרשנות מצמצמת להכעיס של המנדט.

¹² מטבע הדברים, לא כולם ראויים לתואר שותפים. פוגשים גם אזרחים וקצינים עוינים שאינם בני תקנה ואחרים שיש לעבוד מולם בנהל 'חשדה וחשדה', גם לאחר זמן רב.

¹³ אחרת, מדוע הארגון החזק ביותר באזור אינו מממש את יכולתו המוכחת לכבוש באבחה את לבנון ולהשליט בה את חוקי השריעה? קל לכבוש, קשה הרבה יותר לשלוט ולנווט אח"כ את הספינה...

¹⁴ לבנון אינה מאלי או סומאליה שרמת חוסר המשילות בהן הצריכה פעילות בינ"ל אגרסיבית ובלתי תלויה ב"מדינה" המארחת.

במלחמה ולכך שבסופה לא הייתה עמדתנו מספקת על מנת לדרוש פירוז עמוק גם מצפון לליטאני. אפילו אם היו מפקדי יוניפי"ל מעוניינים בכך, הם לא יכולים לשאת באחריות לאזלת היד שמגלה הקהילה הבינ"ל כלפי המצב בלבנון. אותן מדינות המתקראות "ידידות" ו"תומכות" של לבנון לא הטילו את מלוא כובד משקלן כדי למנוע את נפילתה של לבנון כפרי בשל בידי הציר הרדיקאלי. כך שגם אם יוקם כוח בינ"ל בסד"כ של גייס משוריין בסיוע פוגי כ"מ, הוא לא יצליח לעקור ללא גיבוי מדיני את שורשי היבולית שאחזה בלבנון.

אם משהו מאיתנו נהנה לחבוט ללא הקשר קונקרטי דווקא ביוניפי"ל, אולי כדאי שישקול להוציא תסכולים במקום אחר. הכאת הנער החלש בכיתה, לא תפתור את בית הספר מנחת זרועו של הבריון השכונתי. אפשר וצריך לבוא בדרישות וללחוץ לעיתים על יוניפי"ל, אך בהקשר מתאים ולתכלית מוגדרת.

במישור הדיפלומטי-מדיני, אני סבור שבכוחנו לגרום בהדרגה לתומכיה של ביירות בעולם לפעול אחרת. האם הם באמת צריכים לסייע לדמוקרטיה השנייה במזה"ת לשקר לגבי הגורם ש"אונס" אותה לפעול לפי תכתיבי טהראן? האם אכן לא ניתן לתמוך באופן נחרץ הרבה יותר בגורמים מתונים בלבנון?

תועלת נוספת הגלומה ביוניפי"ל - מיצוי הזדמנויות למציאות משופרת

מותר דיפלומט צבאי מעמיתיו, הוא בפוטנציאל לקיים שיח מקצועי או להגיע להבנות לא כתובות סביב נושאים טקטיים. ברי כי סוגיות טקטיות כרוכות באינטרסים ובאילוצים מדיניים למכביר. אולם קיים מרחב ביניים שניתן לנצל מבלי להיקלע למניפולציות פוליטיות ותקשורתיות.

הרמטכ"ל רא"ל גדי איזנקוט נפגש עם מפקד יוניפי"ל, הגנרל סטפנו דל קו, 9.12.2018 (אתר צה"ל)

מארג הקשרים ולעיתים אף האמון היחסי שנוצר, כאמור לעיל, בשיח אינטימי עם יוניפי"ל בגבול לבנון, יכול לשמש מסד נוח לקידום מציאות טקטית משופרת. זאת בעזרת אמצעים המאפיינים את עולם הדיפלומטיה הצבאית. בעוד שמיקום קו הגבול הבינ"ל צריך להידון בבוא העת במו"מ מדיני בין ירושלים לביירות, הרי שצריך וניתן לדון באופן מקצועי בתוואי הקו הכחול,¹⁵ במסגרת הטרי-לטרלית שנוסדה, כזכור, לאחר מלחמת לבנון השנייה. הנחת העבודה של שיח שכזה היא שכל אתגר בשטח עשוי לייצר הזדמנות לשיח טקטי עקיף. הצלחה של שיח כזה עשויה להקל על אתגרים טקטיים, על עבודות להנחת תשתיות הגנה ואף לתרום לשחיקת הגיון "ההתנגדות" הגורס כי "רק בכוחו של נשק ההתנגדות ניתן להגיע להישגים מול הציונים".

ניסיון השנים האחרונות בהקשרים שכאלה עשוי להניב כמה תובנות עקרוניות על מו"מ עקיף עם צבא לבנון, דרך יוניפי"ל:

- א. **תרבות מו"מ** – דומה שהקלישאות על אורחם של עמי המזרח התיכון בניהול מו"מ זוכות ל"תיקוף" רבתי כשעסקין בלבנון, "אומה של סוחרים ממולחים". ככלל, מי שמשליך יהבו על חתירה שיטתית לחולל בזה אחר זה פתרונות win-win, צפוי ככל הנראה להתאכזב. כך, למשל, הסכמות ביניים משמשות לרוב בתור "מרחב שיגור" לסט הדרישות הבא; ניסיונות לייצר בהדרגה אמון סביב שולחן המו"מ יתרסקו נוכח הגיבוי הרופף מאוד לכל מהלך של המשלחת הלבנונית, אם ייתפש בעיני פטרוניה המגוונים כפייסני מדי מול ישראל. גם פטרון שיחפוף בעיתוי כלשהו להעניק גיבוי שכזה, יחשוש ליפול קורבן להדלפה מרושעת שמקורה בנציג הפטרון היריב.
- ב. **"100 מטר משיכות"** – בימי פעילותה של ועדת שביתת הנשק (ועש"ן) בין ישראל ללבנון (1949-1967) הושגו כמה וכמה פתרונות טקטיים הנוגעים לסימון הגבול, לשימוש בדרכים וכן להסדרי עיבוד של חלקות חקלאיות. בשונה מן הוועדה ההיסטורית שפעלה תחת משטר שביתת נשק,¹⁶ הטריל' פועלת תחת סד לחצים ושינויים תדירים למדי. רק צירוף נסיבות אסטרטגי נדיר מאפשר שיח תכליתי במסגרת זו. כאשר "הכוכבים מסתדרים במסילתם", עשויה המשלחת לטריל' לקבל גיבוי קצר מועד לדיון על פתרונות טקטיים של בעיות מקומיות במרחב הגבול. אולם אם השיח על מיקום חבית סימון או תנאים לעיבוד חקלאי במטע כלשהו לא מסתיים במהרה, יש לצפות לשינוי האופייני התוֹרן במפת הזיקות וההשפעות התנודדית של לבנון.
- ג. **שיח צבאי** – הניסיון מלמד שכל עוד מתקיים דיון מקצועי בגדרי המסגרת

¹⁵ המוגדר כקו נסיגה ולא כגבול קבע.

¹⁶ הסכם שמיקומו בהיררכיה של הדין הבינ"ל שני רק להסכם שלום. במקרה של לבנון היה השיח בועש"ן פרודוקטיבי ולעיתים אף ידידותי, ודאי בהשוואה לפורומים המקבילים בהם התכתשנו עד אין קץ עם סוריה ומצרים.

הצבאית-טקטית, עשויה מסגרת הטריל' לייצר פתרונות win-win מקומיים. ד. **עמימות בונה** – שוררת בקרבנו נטייה להכניס פירוט נוקדני של דרישות מיקרו-טקטיות. כפי שניתן לשער, שכנינו אינם נהנים להצטייר כמי שמבצעים באדיקות משימות שהכתיב להם מפקד "ציוני". לפעמים, Less Is More. ה. **יוניפי"ל כמאפשר** – יוניפי"ל הוכיח יכולת "לששכן" הבנות מגוונות ולכן ניתן לשקול להיעזר בשירותיו. עם זאת, מומלץ להיזהר שלא להיקלע למארב דיפלומטי שבו ינסו להציגו כמי שסירבו להצעה בינ"ל, וכיו"ב.

יוניפי"ל 2.0 – תובנות בדיעבד

בחלוף כמעט 13 שנה ממועד האתחול מחדש של יוניפי"ל, צפות אצלי בדיעבד שאלות רבות בנוגע להתנהלות האסטרטגית של מדינת ישראל וצה"ל בסיום מלחמת לבנון השנייה וההחלטות שהתקבלו בנוגע ליוניפי"ל:

האם נכון היה להסתמך על מנגנון סיום בחסות האו"ם?

האו"ם בכלל ומועבי"ט בפרט אינן במה אוהדת במיוחד כלפי ישראל, ודאי לא בסיטואציות שבהן דם אזרחים רבים זועק ממסכי הטלוויזיה.¹⁷ ההשפעה האמריקאית על הממשל הלבנוני בימי ראש הממשלה פואד סניורה והסכמת חזבאללה להיות מיוצג ע"י יו"ר הפרלמנט נביה ברי, אפשרו לכאורה להשיג מנגנון סיום שאינו נשען על החלטת מועבי"ט. משום מה נבחר דווקא מנגנון מבוסס מועבי"ט. אמנם צרפת וארה"ב היו פעילות מאוד בגיבוש נוסח החלטה 1701 אך מטבעו של שדה הפעולה האו"מי, אפשר היה לצפות מראש לנוסח שיהיה רחוק משלמות. הבחירה באפיק או"מי לסיום המלחמה מעלה סימני שאלה נוספים, לאור הרצון שהביעה ביירות (ומאחוריה חזבאללה) לסיים את המלחמה כבר בימיה הראשונים. בשלבי המלחמה האמורים היו בידינו מספיק מנופי השפעה זולת מועבי"ט. מאידך גיסא, אין ערובה לכך שכוח בינ"ל שמוקם בהובלה אמריקאית ולא תחת אצטלה או"מית, דוגמת כוח המשקיפים הרב-לאומי בסיני (כמ"ר), היה מהווה חלופה מוצלחת הרבה יותר. זה כמובן תלוי במנדט שהיה מגובש ובכוננות האמריקאית לפעול להשגת מימון וסד"כ מתאים. לדעתי, יש מספיק סיבות להעריך שמזכירת המדינה קונדוליסה רייס הייתה נעתרת לבקשה להוביל הקמה של כוח שמירת שלום יעיל יותר, עם מנדט מנוסח כהלכה, או לחלופין לקדם כוח ניטור רב-לאומי בעל סמכויות נשכניות במיוחד.

¹⁷ בד"כ מאשימים "בעולם" את ישראל ולא את מי שמבצע מדיניות צינית פושעת של היטמעות באוכלוסייה. גם לא את הדיפלומטים המערביים שהתעלמו במשך שנים מפשע המלחמה המתהווה. על כל פנים, ברמה העובדתית נהרגו מאות אזרחים לבנוניים ונפגעו תשתיות אזרחיות למכביר (הגם שיש בינינו מי שרצה לפגוע בתשתיות אזרחיות רבות יותר, כדאי לזכור שהזולת לא רואה את מה שלא מימשנו אלא את מה שכן מומש, וזה לא מעט. בעיני הקהילה הבין-לאומית זה הרבה יותר מדי).

האם בכלל נכון היה לפרוס כוח בינ"ל בדרום לבנון?

כוחות בינ"ל, ודאי מטעם האו"ם, נוטים לסרבול ולוקים כאמור בזהירות יתר. הם מתקשים לעקור את שורשי הלענה וצפויים להוות עכבה מבצעית ואסטרטגית במלחמה הבאה. עם זאת, בקיץ 2006 דרשנו היערכות של אפקטיבית של צל"ב בדרום ונצרכנו למנגנון שיפקח עין על התהליך. בהיעדר תיאבון לשהות צה"לית מתמשכת מצפון לקו הכחול, קשה לחשוב גם בדיעבד על חלופה אחרת שלא הייתה מותירה את תפוח האדמה בידיו של צה"ל, זולת נוכחות בינ"ל.

מדוע רק עד הליטאני?

הרי במלחמה הוכח שחזבאללה מהווה איום על ישראל גם מאזורים מרוחקים יותר. אם כן, מדוע להיצמד להיגיון מבצעי ששימש את צה"ל עוד ב-1978 וברי כי אינו שריר עוד? על כך ניתן לומר שדיפלומטים, בהגדרה, יתקשו לקבע קווים טובים יותר מהקווים שאליהם הגיעו כוחותינו בלחימתם. לדאבון הלב, הסעיף בהחלטה 1701 העוסק באפשרות פיקוח במרחבים לבנוניים נוספים, דוגמת הגבול עם סוריה (גס"ל), נוסחו באופן רופס ולא מחייב. קריאות רפות המושמעות לעיתים רחוקות מצד מתנגדי חזבאללה בלבנון להפעלת הסעיף האמור, אינן מתקבלות. כל עוד לא שונו מיסודם מאזני הכוח בלבנון, לא תגיע בקשה מביירות ליוניפי"ל לפעול למניעת הברחות נשק מצפון לליטאני.

מדוע להתפשר על נוסח החלטה הנתון לפרשנות?

הדיפלומטים שעמלו על גיבוש ההחלטה (והשיגו הישגים חשובים, כגון פריסת צל"ב בדרום), יכולים לטעון שצה"ל לא סייע בידם להגיע להישג טוב יותר. כפי הנראה, לפני המלחמה לא גובש תיק מו"מ משותף לצה"ל ולמשרד החוץ עם טיטות מקצועיות שיגלמו ידע צבאי מקצועי ויפרטו דרישות מבצעיות מדויקות יותר. כמו־כן, יש לשוב ולהזכיר כי ב-2006 המעשה הצבאי לא ייצר מנוף מספק בידי הדיפלומטים להכתבת נוסחים מוצלחים יותר.

האם נשקל עד תום המתח בין גודל הסד"כ לאיכותו ולמאפייניו?

ברי כי הקרנת עוצמה היא חשובה וכי אלפי אנשים משפיעים על כלכלת הדרום ומכאן שגם על שרידות הכוח. עם זאת, מדוע צריך 15,000 אישה ואיש? אולי 7,000 יספיקו? מדוע לאפשר ל-38 מדינות לתרום לכוח ולא לדרוש סד"כ קוהרנטי יותר? עתה נהיר כי נכון היה להתעקש על כוח קטן והומוגני יותר שיוכל במאפייניו וביכולתו לשים דגש על פעילות פיקוח ואכיפה עצמאית, אמיצה, מפתיעה וחודרנית.

מדוע לשדרג את יוניפי"ל במקום להקים כוח חדש?

אני סבור שניתן וצריך היה לדרוש הקמתו של כוח חדש. ברור שהמנגנון הישן שאף להנציח את עצמו ושמח על ההזדמנות להתנפח לממדים חסרי תקדים. נהיר גם האינטרס של מטה האו"ם להסתמך, כדרכו, על כוח קיים בתור עכב בקרקע. אולם אפשר וצריך היה להתנגד לכך.¹⁸ ברי לכל בר דעת שגוף שאנשיו מבוססים שנים במדמנה הלבנונית, תחת מנדט לעומתי כלפי ישראל עד שנת 2006, לא ישנו את עורם בן לילה. כך זכינו בתענוג המפוקפק של עבודה מול אנשים שחלקם הורגל לראות בנו גורם "פולש".

למה להסכים למגורי יוניפי"ל בלבנון בלבד?

ברוב עורמתם דרשו הלבנונים כי לצד הקביעה שהפיקוח ייעשה רק בשטחם, יוגדר שאנשי יוניפי"ל "החדש" יורשו להתגורר בלבנון בלבד. השמחה על כך שהמנדט רואה את הבעיה בצד הלבנוני עיוורה את עינינו מלראות שאנשים שייחשפו רק לנרטיב הלבנוני יהיו נתונים להשפעה ואף להפחדה מצד הלבנונים.¹⁹

האם מאז 2006 ועד היום היטבנו להתנהל מול יוניפי"ל?

ההתחלה נראתה מבטיחה. למרות הרגישות הרבה, יוניפי"ל ענה ולו על חלק מהציפיות שנתלו בו. אולם עד מהרה חזבאללה החל לשוב לאיתנו ולנגוס לעצמו חזרה נתחים גדלים מסדר היום הלבנוני. ואנו, במקום רק להתאכזב, בצדק, מיוניפי"ל היינו חייבים להבין שיוניפי"ל הוא רכיב משנה בלבד. כפי שלא ניתן לרכוב רק על גלגלי העזר של האופניים, כך גם לא ניתן לצפות מערב רב של כוחות הערוכים בדרום לבנון, בללום מגמה כלל לבנונית ולמעשה כלל אזורית. העקיצות כלפי יוניפי"ל היו צריכות אמנם להיות לעיתים עוצמתיות עוד יותר, כמו למשל, בהקשר לפרשנות המשפטית הנלווה של המנדט. אולם לצידן היה חייב להגיע מחבט רב זרועי ובין-קהילתי שיניע מהלך נגד התבססותה החתרנית של איראן במרחב. כמדינה שהצליחה להשפיע עמוקות על סדר היום העולמי בנושא הגרעין הצבאי באיראן, היה עלינו להניע מהלכים עתירי עוצמה עוד יותר גם במישור האזורי, והלבנוני במיוחד. נזכרנו בכך מאוחר מדי.

¹⁸ הרי אותה "יעילות" או "מית המיטה עלינו את הטעות הגלומה בהעלאת אונטס"ו לרמת הגולן, כדי להוות מסד להקמת אונדו"ף ב-1974. אפשרנו לאונטס"ו לפקח על גבול שלא היה קיים בעת הקמתו ב-1948-9. ממשלות ישראל לדורותיהן הכריזו על ביטול משטר שביתת הנשק של 1949, אך הסכימו משום מה להנצחת המנגנון הלא-אוהד שלו, דווקא במרחב שעליו הוחל אח"כ החוק הישראלי. ב-2006 היה עלינו להפיק לקח מתקדים זה ולדרוש הקמתו של כוח חדש, בעל רוח חדשה.

¹⁹ למיטב התרשמותי הייתה בכך גם מכה כלכלית ותרבותית ליישובי הצפון, שהורגלו במשך שנים לצוותים זרים שהתגוררו ובילו בנהריה ובבנותיה. לתחושת, משהו מן האווירה התוססת של הגליל המערבי דעך אחרי 2006.

מסקנות והמלצות

ציפיות ריאליות ומאוזנות מכוחות שמירת שלום בכלל ומיוניפי"ל בפרט עשויות לסייע בהפקת תועלת בהווה וגם בתכנון ועיצוב אסטרטגי בתרחישים עתידיים. גישה מפוכחת עשויה לסייע לצה"ל להמשיך ליהנות משירותיו של כוח האו"ם בהפגת מתיחות ובניהול מושכל של משברים טקטיים. כמו־כן, יוניפי"ל עשוי להמשיך לסייע בקידום מו"מ עקיף, בדרך להבנות מקומיות שיתרמו ליציבות בקו הכחול. במשימות אלה עומד יוניפי"ל באופן סביר, בייחוד כשמשכילים להתנהל מולו מתוך גישה ריאליסטית, המשלבת כמו בכל מערכת יחסים אסטרטגית, מקלות לצד גזרים.

אמנם חשוב להציב בפני יוניפי"ל דרישות, אך בה בעת לזכור שרק מהלכים נחרצים של מעצמות עשויים אולי לגעת בשורש הבעיה ולהתחיל להטות את הכף. חוסר התוחלת והיעדר היכולת של הקהילה הבין־לאומית לעצב מציאות ביטחונית יציבה בדרום לבנון גם תחת מנדט משודרג, צריכה לגרום למעצבים אסטרטגיים בעתיד לחתור לחלופות מתאימות יותר מתמיסות הפשרה שהאו"ם מצליח אך בקושי לרקוח. צומת ההחלטה הבא צריך להניב כלים חדשים שאינם מבוססי או"ם, כאלה שיסייעו להשיג מציאות ביטחונית משופרת ולצמצם איומים מכל רחבי לבנון וסוריה. בכל דרך, חשוב שהישיגי כוחותינו יהיו מהירים, עמוקים ונחושים, כדי שנוכל, בין היתר, לדרוש שכוחות הפיקוח לעתיד לבוא ייהנו מעצמאות וסמכויות רלבנטיות דה יורה ודה פקטו.

באשר ליוניפי"ל גופא, דומה שאת היתרונות הטקטיים והדיפלומטיים שיוניפי"ל יכול לספק בהווה, ניתן לעשות גם בסד"כ מצומצם, שיחזק ביחידות קישור התערבות נחישות. כדי לחשוף רקטות במרתפי בתים בדרום לבנון, לא נדרשים עשרה גדודים ממוכנים, שכמעט לא שוברים את שגרת הפטרול שלהם. שלושה גדודי סיור איכותיים יתאימו למשימה הרבה יותר.²⁰

כל עוד לא התרגשה עלינו מלחמה גדולה בצפון, יוניפי"ל הוא נכס שכדאי לטפח ולשמר, אם כי לא כדאי לנקוט לגביו גישה שמרנית, בבחינת "זה מה יש ועם זה ננצח". אפשר וצריך לפעול להקטנת סד"כ יוניפי"ל כבר כעת. עצם העיסוק בסוגיה יהווה מנוף השפעה חשוב, שלא לדבר על התועלות שעשויות לצמוח מצמצום עכבות בתרחיש של מלחמה.

בינתיים, יש לסרב לנטיית קברניטי הכוח להשתחוות אפיים ארצה נוכח כל גחמה לבנונית. בסוגיות הנוגעות לביטחון כוחותינו ו/או לליבת המנדט, עלינו לעמוד על דרישותינו, עד כדי הפסקת שת"פ בהקשר הרלבנטי. הבנות תולין מ־2009 צריכות לחלוף מן העולם, לצד הניסוחים הפתלתלים המאפיינים את הזר'גון האו"מי ה"ניטרלי" על לבנון. בכוחה של מדינת ישראל ושל צה"ל לשנות בכלים של דיפלומטיה צבאית לפחות את הסעיפים המזיקים הללו.

²⁰ עוד ארבעה גדס"רים נוספים יוכלו להתמודד עם חלק מהברחות האמל"ח בגס"ל, בתרחיש שנראה כרגע דמיוני בהקשר ליוניפי"ל.

